

Omsk Van Togenbirger
over het
rechts extremisme
en het
moslimfundamentalisme
(in vier delen)

Jan Bauwens

1.

Omsk Van Togenbirger (OVT), het lijkt er op dat zich een algemene vrees verspreidt voor een mogelijke teleurgang van onze westerse cultuur, hetzij onder de invloed van verregaande verrechtsing welke doet denken aan het Derde Rijk, hetzij door het moslimfundamentalisme. Is deze vrees terecht? Is onze cultuur in gevaar?

OVT: Mijn beste, wat een eigenaardige vragen stelt u daar! Maar u bent beslist niet de enige, ik heb dergelijke zaken nog gehoord en vaak zelfs, en ik begrijp maar niet hoe men dit zo zeggen kan! Hebt u thuis een tuintje? Ja? Een groentetuintje, zegt u? En wat cultiveert u in dat tuintje, als ik dat vragen mag? Een groentetuin komt immers niet vanzelf tot stand, men moet hem

cultiveren, zo is dat toch? U teelt tomaten, zegt u? En hoe gaat dat dan, het cultiveren van tomaten? De natuur zorgt ervoor dat ze groeien, maar toch moet men ze cultiveren, is het niet? Eerst zijn dat zaadjes, of vergis ik me? Ja, zegt u, zaadjes, en men moet die in goede aarde zaaien, met vetstoffen, genoeg water en zo. En dan worden het plantjes? Inderdaad, zegt u: de zaadjes ontkiemen en worden plantjes, tomatenplantjes. En op die plantjes, die planten worden, komen bloemen, nietwaar? Ja, zegt u, en men moet de planten van de overtollige bloesems ontdoen en men moet ook alles warm houden. En die bloesems worden bevrucht en dan pas ziet men kleine groene bolletjes ontstaan op die bloemetjes, is het niet? En dat worden dan uiteindelijk tomaten? Inderdaad, zegt u. En als ze de plaag niet krijgen, kunnen we er lustig van eten: een tomaatje uit het vuistjes in de serre met wat peper en wat zout... heerlijk! En begrijpt u nu waarom ik dit vertel, mijn beste? Ik vermoed het wel, nietwaar: de cultuur van in dit geval tomaten is een heel proces, een natuurlijk proces, maar ook een hele onderneming! Het start met bijna niets, wat zaadjes, er komen kleine plantjes te voorschijn, ze groeien, krijgen bloesems en met de gepaste dagelijkse zorg worden dat uiteindelijk tomaten. Ze hebben hun tijd en rotten dan weg. Maar u ziet het zelf: een cultuur is een proces, een teelt is een hele onderneming, wat men cultiveert is in voortdurende verandering, er is een opgang en een ondergang, niets blijft wat het is, alles vergaat, eerst verschijnt het, dan verdwijnt het weer. Tomaten, zegt u, maar het zijn eerst zaadjes, dan plantjes, bloesems, knobbeltjes, tomaten... en als die niet worden geoogst, rotten ze weer weg, ze geven zaadjes die geoogst worden voor weer een volgende cyclus. Natuur en cultuur: het laatste probeert het eerste in banen te leiden, cultiveert het. De tomaat als zodanig is slechts één fase, één kortstondige fase, de fase die ons, mensen, interesseert uiteraard, en daarom cultiveren we de plant in functie van die fase, maar het is slechts één fase in die onophoudelijke verandering! Cultuur is nu eenmaal in verandering, in voortdurende verandering. En was er stilstand, dan was er van cultuur geen sprake! De natuur is onderhevig aan voortdurende verandering maar ook de cultuur verandert omdat ze onlosmakelijk verbonden is met de natuur. Er zijn zelfs filosofen die stellen dat ook onze cultuurproducten moeten gerekend worden tot de natuur: als zij bijvoorbeeld met een satellietbeeld vanuit de ruimte de verlichte steden op aarde zien, dan noemen zij dit prompt een natuurverschijnsel! En nu vertelt u mij dat er gevreesd wordt voor een teleurgang van de westerse cultuur? Maar u bedoelt wellicht dat er gevreesd wordt voor verandering, nietwaar? Wel, laat ik het nogmaals herhalen: cultuur *is* verandering omdat cultuur te maken heeft met natuur en de natuur leeft! Stagnatie zou niets minder betekenen dan het verdwijnen van de cultuur! En dat geldt heus niet alleen voor het

cultiveren van tomaten: ook onze muziek, de literatuur en de andere kunsten, de wetenschappen en de techniek evolueren tot in de eeuwen der eeuwen, amen.

Maar ik bedoel dat men vreest voor een verandering ten kwade: onze westerse cultuur heeft ontegenzeggelijk bepaalde verworvenheden, waarden, dingen die ons na aan het hart liggen en die we niet graag opgeven, zoals onze vrijheid! Een verrechtsing of een radicale islam zou ons die waarden ontnemen en daar vrezen wij voor, heel terecht, geloof ik, en bent u het daar dan niet mee eens? Geloofst u dan niet dat wij voor onze vrijheid moeten blijven vechten of dat we hem anders dreigen te verliezen?

OVT: Hemeltje, hemeltje! Maar wat zegt u toch allemaal? Vrijheid! Westerse vrijheid! U neemt zo te horen blindelings aan dat het westen synoniem is voor vrijheid? Niet te geloven! Hebt u er dan nooit bij stilgestaan dat het westen sinds oudsher alom het werkkamp van de wereld wordt genoemd? Weet u dan niet dat hier ter plekke twee wereldoorlogen werden uitgevochten met vele miljoenen slachtoffers zodat elke familie foto's van gesneuvelden op de kast heeft staan? En hebt u dan echt nooit gehoord over massamanipulatie en over het laboratorium van de wereld waarin uitgerekend wij hier in het westen als proefkonijnen figureren? Want wat verstaat u dan onder de westerse vrijheid? De dagelijkse fabrieksarbeid met zijn drie weken jaarlijks verlof, het weekend niet te vergeten en het pensioen op zevenenzestig? Is men hier dan niet onderworpen aan levenslange dwangarbeid? Om vier uur opstaan, om tien, elf uur het bed weer in en dat een leven lang voor de bekostiging van een huis, en dan mag het nog geen groot huis zijn. En u weet toch wel dat hier ten lande de arbeiders moeten boeten voor het werkverzuim van wie regeren? Niet de arbeiders maar de regering is verantwoordelijk voor de werkgelegenheid en toch worden de arbeiders gestraft met een lager pensioen als de werkgelegenheid ontoereikend is! Vrijheid, zo zegt u, en bedoelt u dan bewegingsvrijheid? De vrijheid om te gaan en te staan waar men wil? Helaas, mijn beste: quasi alles in het westen is geprivatiseerd, alleen de straten schieten over en begeeft men zich daarin, dan is men onderhevig aan een karrenvracht aan reglementen en riskeert men bovendien gewis zijn leven. En ik vergat de magazijnen, waar men alles kopen kan wat het hartje lust. Of is het ook u al opgevallen dat men niets degelijks meer kopen kan? Dat vijftiennegentig percent van alle koopwaar verfoeilijke plastics zijn? En tijd dan? Wat gezegd over tijd? Die hebben we in het westen niet! Energie? Onze economie is gericht op een zo hoog mogelijk verbruik,

met enorme afvalbergen tot gevolg! Geluk? Is hier een zaak van sociale vergelijking geworden, concurrentie dus, of strijd! Gezondheid? Wel, ook de geneeskunde is kapitalistisch en dat wil zeggen dat zij er alleen maar bij gebaat is als zoveel mogelijk mensen ziek zijn want aan gezonde mensen verkoopt men nu eenmaal geen pillen tegen hoofdpijn of obesitas! En wat voor vrijheden schieten nu nog over? Men is vrij om te trouwen met wie men maar wil, zegt u? Was dat maar waar! Hebt u het ooit meegemaakt dat een prinses naar de hand dong van een schooier? Onder de rijken hebben huwelijken altijd al gefunctioneerd om fortuinen veilig te stellen en als u het mij vraagt is dat nog steeds het geval; trouwen doet men overigens ook onder de minder gegoeden allang niet meer als het niet rendeert. De persvrijheid dan? Helaas zijn onze media in handen van een steeds kleiner wordend clubje, radio en televisie zijn een éénrichtingsverkeer en het internet en alle andere communicatie wordt strikt gecontroleerd en aan banden gelegd. Waar men ook gaat of staat, wordt men gefilmd, elke PC en elke Tv heeft een alziend oog waarmee de autoriteiten bij ons thuis naar binnen kijken als zij dat wensen, dankzij de moderne betaalmiddelen en de klantenkaarten kennen zij heel gedetailleerd ons koopgedrag, zij weten waar we ons ophouden, met wie we spreken en wat we zeggen, zij kunnen ons aanhouden en opsluiten als hun dat schikt en zij hebben ook inzage vanbinnen in onze lijven en weten aldus dingen over ons waarvan wijzelf geen benul hebben, zij beschikken namelijk over onze medische dossiers. En u kent toch zeker wel het effect van dat alles op de psyche van een mens? U weet toch dat wie in de gaten worden gehouden, zich spontaan gaan schikken naar wat zij vermoeden dat de wensen zijn van wie hen afluisteren en bespieden? Maar het is nog schrikwekkender dan hier voorgesteld, mijn beste, het zou ons alleen veel te ver leiden om hier nog over door te bomen. Ik pleit dus helemaal niet voor het afschaffen van onze vrijheden: ik wens alleen maar dat een kat, een kat genoemd wordt, ik wil er slechts op wijzen dat de meeste zaken die hier voor vrijheden doorgaan, in feite compleet illusoir zijn! En u wenst toch zeker niet de westerse illusies in stand te houden? Wilt u dan hen die u bedriegen onder uw hoede nemen zodat ze daar ongestoord kunnen mee doorgaan? Of is men aan dat onnoemelijke bedrog misschien al verslaafd geworden zoals men verslaafd kan zijn aan het bedrog van drugs? Vreest u dan voor het onzalige ogenblik dat de schellen u van de ogen vallen en dat u moet inzien hoe die zogenaamde vrijheden in werkelijkheid niets anders zijn dan kettingen welke verhinderen dat u de slavernij ooit achter zich kunt laten?

Omsk Van Togenbirger, wij stellen vast dat velen vrezen voor het verlies van verworven rechten en vrijheden en dan antwoordt u daarop dat zij die vrezen van hun vrijheden beroofd te zullen worden, alleen maar vrezen bevrijd te zullen worden van illusies: zij vrezen derhalve niet voor het verlies van vrijheid maar voor de vrijheid zelf die de verlossing van illusies tot resultaat heeft?

OVT: In vele gevallen is dat inderdaad zo, ja. En het is omdat heel wat mensen voor de vrijheid vrezen, dat zij het verkiezen om te bestaan in slavernij. Slavernij is makkelijker dan vrijheid omdat een slaaf geen verantwoordelijkheid draagt, hij heeft immers geen meesterschap over zichzelf en over wat hij doet. Heel wat mensen zijn verslaafd aan hun werk, zij willen de staat dienen, of de kerk, de wetenschap, hun kinderen, de voetbalclub, een maîtresse of een baas, vaak splitsen ze zichzelf op in een meester en een slaaf, waarbij de slaaf zich een week lang onderwerpt aan hard labeur om dan de meester te kunnen dienen die hij tijdens het weekend is. Vaak is men zijn leven lang de slaaf van wie men als gepensioneerde hoopt te zijn. Het hele verzekeringswezen is in zekere zin gebaseerd op dit principe of de verzekerde wordt er alvast mee gemanipuleerd: “Werkt en betaalt, nu gij nog kunt, voor de hulpbehoevende die gij morgen zult geworden zijn en laat die vooral niet in de steek!” Het is een vorm van slavernij welke mensen wordt aangepraat middels sociale druk – de dreigende beschuldiging van lafheid – en aan een dergelijke manipulatietechniek kan men nog bijzonder moeilijk weerstand bieden. Komt daarbij dat diegenen die geld vragen voor het op zich nemen van verantwoordelijkheid of dus voor het verslaven van wie hun verantwoordelijkheid willen ontvluchten, dikwijls en zelfs in het merendeel van de gevallen malafide lieden zijn, heren of dames die als puntje bij paaltje komt, alleen geïnteresseerd blijken in het geld terwijl zij nooit verantwoording afleggen en alleen maar uitvluchten verzinnen voor wat ze doen en laten: zij schuiven met andere woorden de verantwoordelijkheid waarvoor ze betaald worden op de schouders van het blinde lot terwijl ze het buit gemaakte geld onverminderd innen.

En toch kan men niet ontkennen dat mensen niet louter arbeiden om te arbeiden maar bijvoorbeeld omwille van het loon, want geld is vrijheid!

OVT: Wel, dat hebben we zopas uitgelegd: de mens splitst zichzelf op in een slaaf die geld verdient waarmee hij zich een weekend lang vrij kan kopen. U

begrijpt toch zeker wel dat in een ideale wereld mensen arbeiden om te arbeiden?

Maar dat zou dan complete slavernij zijn!?

OVT: Integendeel! De arbeid als doel op zich is het ideaal voor elke mens, het is de zelfverwerkelijking van de mens, zijn deelgenootschap aan de schepping!

Dat begrijp ik niet...

OVT: In wezen werken alle mensen graag, zoals ook kinderen graag spelen: wij werken weliswaar om in leven te blijven maar wat zouden we anders ook doen? Wat kunnen we beter doen? Werken is zichzelf verwerkelijken of dat zou het moeten zijn, een mens die iets maakt, moet daar trots kunnen op zijn, maar vandaag hier in het westen is men van zijn werk vervreemd en dit sinds ongeveer tweehonderd jaar, toen de stoommachine uitgevonden werd en fabrieken opgestart werden. De ambachten verdwenen omdat alle vaklui die wilden overleven, verplicht waren om andermans machines te gaan bedienen in fabrieken met massaproductie. Vanaf dat ogenblik werkt men niet langer voor zichzelf, men moet tevreden zijn met een hongerloon, vaak weet men helemaal niet meer wat men dan wel fabriceert, denk maar aan *Modern Times* van Charlie Chaplin, waar een bandwerker met sleutels moeren vastdraait totdat hij er niet meer mee ophouden kan, en die onwetendheid komt de fabrieksbazen ook goed uit. De vaklui van weleer zijn bandwerkers geworden, zij werken niet meer om iets voort te brengen, zij maken alleen nog gekke bewegingen omwille van een loon zonder hetwelk hen de hongerdood wacht. Hun motief is niet langer positief, het is niet langer hun bedoeling iets te maken, hun beweegreden is negatief geworden, het is de bedoeling om voor iets te vluchten en op die manier werkt men niet meer uit eigen beweging met werklust en omdat men iets tot stand wil brengen of omdat men wil participeren aan de schepping: men doet alleen nog wat gevraagd wordt, eender wat, omdat men niet anders meer kan want wie niet gehoorzamen, moeten verhongeren. De arbeid werd geperverteerd, de mens gefrustreerd. De producten zelf lijden uiteraard onder het feit dat zij niet meer met trots tot stand worden gebracht maar nog slechts onder dwang en zo is het niet te verwonderen dat zij niet meer deugen, de fabrikant heeft vaak alleen nog winst voor ogen: hij wil zo weinig mogelijk geven en in ruil

zoveel mogelijk krijgen. Iedereen kan inzien dat dit uiteindelijk fataal moet aflopen. Oerdegelijke producten verdwijnen gestaag, nepartikelen worden de nieuwe standaard en omdat onze wereld opgebouwd wordt met het werk van onze handen, zal deze negatieve spiraal ervoor zorgen dat alles op den duur instort: de bruggen, de gebouwen, de politiek, de economie, alles.

Maar als het waar is wat u beweert, dan bestaat de ganse maatschappij uit niets dan slaven!?

OVT: Wel, het gaat in zekere zin om een vrijwillige slavernij, ziet u? Er is namelijk een hemelsbreed verschil tussen onvrijwillige en vrijwillige slavernij en in feite verdient alleen de onvrijwillige slavernij de benaming van slavernij terwijl de zogenaamde vrijwillige slavernij een beetje een *contradictio in terminis* is. De vraag blijft echter in welke mate er nog vrije wil in het spel is waar mensen bandwerk moeten verrichten voor de kost. Met andere woorden is die kwestie te herleiden tot de vraag hoe vrij men is waar men te kiezen heeft tussen bandwerk en de hongerdood. Andermaal: het ziet er in het westen allemaal uit als vrijheid maar in feite worden de vrije keuzes waarover men de mond vol heeft, altijd door anderen gemaakt. Nog het meest van al worden onze zogenaamd persoonlijke keuzes door anderen gemaakt waar wij beslissingen nemen onder sociale druk. En sociale druk, dat weet u wel, is een heel listig fabricaat van de overheid...

En toch kunt u niet ontkennen dat er een hemelsbreed en ook fundamenteel verschil blijft bestaan tussen het leven in onze democratie en het bestaan in een dictatuur. Zelfs als men de democratische verkiezingen als een illusie van keuzevrijheid zou beschouwen, dan nog geloof ik dat ze verkieslijker blijven dan de éénpartijstaat! Er bestaat geen grotere verschrikking dan de dictatuur!

OVT: Uiteraard is dictatuur het laatste waar men moet naar streven, de vraag is alleen of een maatschappij op de lange duur niet spontaan naar de dictatuur evolueert. U kent het voorbeeld uit de economie van de monopolievorming: aanvankelijk is er diversiteit, elkeen participeert aan de productie, er zijn ontelbare bedrijven en bedrijfjes, heel gezellig allemaal, maar om dat alles goed draaiende en renderend te houden, blijkt concurrentie een ideale motor; alleen leidt concurrentie op den duur naar monopolievorming, een strijd wil immers altijd beslecht worden, er moet een winnaar uit de bus komen, één

absolute winnaar, en dan pas kan een zekere rust terugkeren, althans bij de monopoliehouders, want eenmaal de prijzenslag voorbij, draait de consument voor alle kosten op en vraagt men voor zijn producten wat men maar wil. Zo gaat dat in de economie en de uiteindelijke monopoliehouder is in feite een dictator.

En iets gelijkaardigs gebeurt in de politiek?

OVT: Inderdaad: een democratie kent ontelbare partijtjes maar na verloopt van tijd vallen er steeds meer af totdat uiteindelijk één partij of één coalitie met in feite nog één programma, overschiet. En dat heeft uiteraard ook te maken met het feit dat politiek en economie zo nauw samenhangen: politici komen pas aan de macht dankzij het grootkapitaal en dat zijn... de monopoliehouders.

Maar dat is nog steeds geen dictatuur! In Saoedi-Arabië mogen vrouwen niet alleen de straat op; in het Turkije van Erdogan worden kranten die het regime niet steunen, opgedoekt; in het Stalinistische Rusland werden mensen gearresteerd door beroepsarrestanten die ervoor moesten zorgen dat ze op het eind van de maand hun quota haalden en de beschrijvingen daarvan in het eerste hoofdstuk van Solzjenitsyn's Goelag Archipel zijn zonder meer hallucinant; in het Roemenië van Ceaușescu werden alle telefoons door staatstelefoons vervangen, uitgerust met af luisterapparatuur en in het Derde Rijk werden alle ongewenste burgers 's nachts thuis opgepakt, naar kampen gebracht en aldaar vergast – in totaal zes miljoen!

OVT: En ik zal de laatste zijn om dat niet te veroordelen, alleen wil ik er op wijzen dat de huidige realiteit van de westerse samenleving George Orwell's dystopische roman *1984* naar de kroon steekt, als haar verschrikkingen deze uit de fictie al niet hebben ingehaald. En ik herhaal hierbij de vraag wat dan erger is: bewust onvrij zijn ofwel in de illusie verkeren dat men vrij is en met andere woorden onvrij zijn en het alleen niet weten of niet voelen? De democratie als een dictatuur met pijnstillers of de dictatuur verkleed als democratie, de wolf in schapevacht.

Toch lijkt de feitelijke dictatuur mij nog steeds veel erger!

OVT: Wel, om te beginnen vertelt een dictator aan de burgers niet dat hij een dictator is en dat het land een totalitaire staat werd: Stalin werd 'vadertje Stalin' genoemd, zoals u weet werd na zijn dood in 1953 zijn lijk gebalsemd en vandaag staan de Russen nog steeds in de rij voor zijn mausoleum om hem een groet te brengen; hij wordt verantwoordelijk geacht voor de dood van naar schatting 20 tot 45 miljoen mensen. Onder Mao, de grote leider van de zogenaamde 'Culturele revolutie', vielen 40 tot 72 miljoen slachtoffers; Hitler, de 'Führer', bracht 17 miljoen mensen om, de Duitsers 'wisten niet' van de concentratiekampen; de Belgische koning Leopold II slachtte minstens 10 miljoen Congolezen af, het werd kennelijk aanvaard dat hij de handen van talloze kinderen afhakte als zij niet genoeg rubber produceerden maar hij ging de geschiedenis in als een 'groot staatsman' met standbeelden alom; de dictator uit 1984 heet 'grote broer'; het hoofd van de alleenzalmakende katholieke kerk met het enige ware geloof, laat zich 'Zijne Heiligheid' noemen en alle gelovigen trappen in die leugens, de ketters worden van oudsher levend verbrand, verbannen of gebroodroofd. De Italiaanse fascist Mussolini werd vereerd als 'il Duce'. De huidige inwoners van de V.S. waren inwijkelingen in Noord-Amerika, veroveraars die quasi alle autochtonen, de zogenaamde Indianen, uitgemoord hebben of hen in reservaten opsloten maar de Amerikanen geloven dat zij wereldwijd geroemd worden als de 'verdedigers van de vrede en de vrijheid'. Dictators werden gelynch en verfoeid maar dat gebeurde pas nadat ze de macht verloren: zolang zij het voor het zeggen hadden, werden zij vereerd en geprezen. Ik wil maar zeggen: de onderdanen van dictatoriale regimes willen meestal niet weten dat zij in een totalitaire staat leven en als wij willen weten of wij in een totalitaire staat leven, dan moeten we eerst de proef op de som nemen!

De proef op de som?

OVT: Probeer hier vandaag in het westen maar eens te verkondigen dat Darwin's evolutietheorie een verhaaltje is zoals een ander: geen schijn van kans dat u ooit nog aan een universiteit te werk gesteld zult worden! Probeer als veearts hier ten lande maar eens een handelaar in verboden hormonen te beboeten: Karel Van Noppen kweet zich van die plicht jegens ons, burgers, en bekocht het met zijn leven, hij heeft geen enkele navolger meer gehad, tweeëntwintig jaar lang niet, en alom staan de koeien in de weilanden op springen. En ik wil het nog niet hebben over de onaantastbaarheid van de kerk in zeer recente tijden. We hebben trouwens stof genoeg met wat wij vandaag allemaal moeten slikken. Maar wat baten kaars en bril?

In feite beweert u, mijnheer Van Togenbirger, dat onze vrijheden illusies zijn, dat wij in een dictatuur leven of dat ook een democratische maatschappij onvermijdelijk uitmondt in de dictatuur. Maar is het niet evident dat het juk van de sharia of de verschrikkingen van het fascisme van een nog heel ander kaliber zijn dan die enkele kleine nadelen van onze westerse democratieën?

OVT: Om te beginnen heb ik nooit beweerd dat onze vrijheden illusies zijn; wat ik echter wél beweer, is dat een aantal verknechtingen aan ons als vrijheden worden voorgesteld en dat wij ook geloven dat het vrijheden zijn en zo bijvoorbeeld heeft Ivan Illich aangetoond dat de slogan “mijn auto, mijn vrijheid” dit mooi illustreert. Dat een democratie zoals de onze uitmondt in een dictatuur, heb ik al uitgelegd en de achterliggende oorzaak is vanzelfsprekend de religie van het geld: het geld is geëvolueerd van een ruilmiddel tot de ene ware god. U bent wat u hebt, en dat wil nota bene zeggen: u bent dus nog *slechts* wat u hebt! Derhalve: verliest u uw bezit, dan bestaat u niet meer! En dit is de essentie van het geloof in de Mammon. Het erge van de hele zaak is nu, en luistert goed: de Mammon dringt zich op, de geldgod is een dictator, niemand kan hem nog negeren, wie hem niet aanbidden, doen dat op straffe van algehele bezitsloosheid en in een wereld waar ook voor voedsel betaald moet worden, betekent dat de hongerdood; in een wereld waar de grond geprivatiseerd werd, betekent het dat men nergens meer kan staan, dat men overal verjaagd zal worden, dat men geen steen heeft om zijn hoofd daarop te rusten te leggen. Vertel mij nu eens: welke god is zo wreed? Is niet elke god beter dan deze god-dictator? Maar de menselijke blindheid blijkt onbegrensd – wellicht ingevolge het egoïsme – zodat men pas oog krijgt voor deze gruwelijke realiteit als men zélf gaat behoren tot de sans-papiers, als men door tegenslag zijn job, zijn gezin en zijn huis verliest en schulden torst in plaats van bezittingen. Niemand staat dan klaar om bij te springen, want hulp bieden, betekent: zijn bezit verminderen en zichzelf ontgoddelijken, anderen bijstaan is dus blasfemie! In de religie van de mammon is naastenliefde de reinste ketterij! En de eerlijkheid gebiedt ons te erkennen dat onder de sharia daarentegen elkeen verplicht is om een deel van zijn bezit weg te schenken aan de armen; onze sociale zekerheid is trouwens een implantaat in de staat van de armenzorg uit de religies!

Wat wij in het westen als onze vrijheid ervaren, is niets anders dan het cijfer op onze bankrekening en dat is het allerergste kwaad dat ons hier in zijn greep houdt en betovert: wij geloven het op de koop toe, dat wij zijn wat we hebben, dat ons wezen samenvalt met onze geldbeurs en dat onze persoonlijke waarde toeneemt in de mate dat onze bankrekening groter wordt, ja, dat wij in die mate het goddelijke steeds dichter benaderen en dat kunnen de rijken ook ondervinden, zij worden benijd en verafgoed.

Gelukkig kunnen wij er ook makkelijk achter komen dat de religie van het geld bedrog is: onsterfelijkheid koopt men niet met geld, ziekte en pijn worden niet afgekocht met geld, kanker spaart de rijken onder ons niet, geluk is niet te koop voor geld en vaak is het tegendeel het geval en betaalt men zoals Faust met zijn geluk, met zijn ziel of met de eeuwigheid voor zijn wereldse rijkdom.

Maar men heeft geld nodig om te leven!

OVT: Het doet mij leed dat u dat zegt! Hebt u dan van mijn hele uitleg werkelijk niets begrepen? Maar goed, mijn uitleg zal niet gedeugd hebben, ik probeer het nog eens opnieuw. Van geld kan niemand leven, geld is niet voedzaam, en dat verstaat u toch, geloof ik?

Ja, maar...

OVT: Neen, geen maren: u verstaat dat geld niet voedzaam is?

Ja...

OVT: Goed. Waarom dan kan men hier in het westen zonder geld niet leven? Heel eenvoudig omdat men moet betalen voor voedsel. En dat men moet betalen voor voedsel, komt hierdoor, namelijk dat het toegelaten is om voedsel in zijn bezit te nemen, ziet u? Maar ons voedsel is goddelijk, zonder voedsel kunnen wij niet leven en god is het leven zelf, anders gezegd: het leven is goddelijk: “Ik ben de weg, de waarheid en het leven”, zegt hij, en bij het laatste avondmaal toont hij het brood en zegt: “Neemt en eet, dit is mijn lichaam”. En nu vraag ik u: kan een mens god bezitten? Heeft een mens het recht om het leven, dat alleen door god geschonken wordt, aan anderen te

onthouden? Neen, zegt u, natuurlijk niet! Dus mag ook niemand het voedsel als zijn bezit beschouwen, niemand heeft het recht om voedsel te verkopen, het voedsel komt toe aan wie het nodig hebben om te leven want god gunt het leven aan al zijn schepselen, anders zou hij hen het leven niet geschonken hebben. Waar voedsel verkocht wordt, wordt het onthouden aan de bezitslozen, aan hen die weigeren de mammon te dienen. Vandaar zegt Christus ook: “Niemand kan twee heren dienen, niet god en de mammon”.

Moeten wij dan van honger omkomen?

OVT: Wel, dat is inderdaad wat ik al de hele tijd probeer aan te tonen: dat de god van het geld die het westen regeert, een dictator is; dat wie hem weigeren te dienen, omgebracht worden. En zeg nu zelf: gaat het hier om enkele kleine nadelen van onze westerse democratieën of is hier inderdaad sprake van een wrede en echt moorddadige god?

4.

Omsk Van Togenbirger, nu hebben we het nog altijd niet gehad over het moslimextremisme en het islamfundamentalisme en ik herhaal de vraag: vrezen wij niet terecht voor een teleurgang van onze westerse cultuur, hetzij onder de invloed van verregaande verrechtsing welke doet denken aan het Derde Rijk, hetzij door het moslimfundamentalisme?

OVT: Mijn beste, ik zal uw vraag meteen kort en bondig beantwoorden met het geliefkoosde voorbeeld van mijn tuintjes en ik stel u maar meteen de vraag: wat baat het een grote tuin te hebben als hij er verwilderd bij ligt? Een tuin dient onderhouden te worden, anders wordt hij onbegaanbaar, meer zelfs: er groeien distels die op den duur het huis naar binnen kruipen zodat men beter af is zónder tuin, begrijpt u?

Niet helemaal... of helemaal niet, eigenlijk.

OVT: U hebt geluk dat ik beschik over engelengeduld! Wel, wat ik wil duidelijk maken is dit: een tuin is nooit een verworvenheid, zoals ook een cultuur nooit een verworvenheid is of een bezit, of gezondheid, leven, of eender wat. De dingen die men bezit en waarop men boogt, moeten

onderhouden worden, elke dag weer, anders slijten ze heel vlug weg en gaan ze op de koop toe alras in het eigen nadeel spelen. Een staat binnen welke het goed leven is, dient op zijn hoede te zijn en te blijven voor allerhande soorten van waanzin, waaronder inderdaad het moslimfundamentalisme en het rechts extremisme, maar ook de verloedering van het milieu: de vuile lucht, het ondrinkbare grondwater, de microplastics waarvan reeds alles doordrongen is en noem maar op. Ook voor overdreven optimisme vanwege de wetenschappen en de techniek dient gewaarschuwd te worden, voor het té sterk worden van het leger, voor een te voortvarende economie en een te grote welvaart die ons immers lui maken en verzwakken, voor te weinig maar ook voor te veel veiligheid welke uiteindelijk met vrijheid betaald moet worden. Het is niet zo dat wij over een ideale westerse cultuur beschikken die tegen elke prijs bescherming verdient tegen invloeden van buitenaf; het is onjuist om *a priori* te stellen dat alle andere culturen en opvattingen vijandig zijn en geweerd moeten worden; er bestaat op de keper beschouwd niet zoiets als een kampioen van alle culturen welke het dan zou verdienen om zich koste wat het kost te blijven handhaven voor eeuwig en drie dagen. Alles verandert, wat vandaag goed is, is morgen misschien verwerpelijk en wat nu wordt nagestreefd, kan heel binnenkort te duchten zijn. Het leven zelf bestaat bij de gratie van een subtiel evenwicht, bijna een wonder, zo zeggen de geleerden. Het heelal is oneindig groot maar tot nog toe blijkt de aarde de enige plek waar leven is, in deze flinterdunne atmosfeer waar gassen en andere levensnoodzakelijke stoffen in precies gepaste concentraties aanwezig zijn en, beschouwd vanuit de eeuwigheid, misschien maar voor heel eventjes. De natuur kent dit broze evenwicht maar ook de organisatie van de mensensoort binnen staten en in de hele wereldgemeenschap, balanceert gelijk een evenwichtskunstenaar boven een diepe afgrond. Wetten mogen onze vrijheid niet te zeer beperken maar tegelijk schenken zij ons veiligheid én vrijheid; zonder wetten gingen wij gebukt onder wetteloosheid, chaos, burgeroorlog, moord en brand, honger en bittere ellende. En ik herhaal het: moslimfundamentalisme en rechts extremisme zijn te duchten euvels maar ik geloof niet dat zij het zullen zijn die ons uiteindelijk de das zullen omdoen, ik vrees veeleer voor de verwaarlozing van onze natuurlijke bestaanscondities, dat gevaar is mijns inziens onvergelijkelijk veel groter. Hebt u al gemerkt dat sinds langer dan een maand alle merels hier verdwenen zijn? Dat is niet gebeurd door een of ander extremisme, het is een gevolg van ziekte, men heeft het over een virus maar de onderliggende oorzaak ligt voorwaar bij een verzwakte resistentie tegen ziekten ingevolge de vervuiling. Op die manier verdwijnen de soorten nu in versneld tempo en er komen er geen nieuwe bij. De algemene stilte hier rond verraadt een onthutsende onverschilligheid bij

veel mensen en het is vooral die onverschilligheid waarvoor wij op onze hoede moeten zijn.

En wat overtuigt u er dan van dat wij veeleer moeten vrezen voor een milieuramp dan voor ongewenste regimes?

OVT: Heel eenvoudig het feit dat niets in staat is om mensen zozeer te verenigen dan het hebben van gemeenschappelijke vijanden. Op het ogenblik dat wij niet langer kunnen ademen, dat al het water ondrinkbaar is geworden, dat een nieuwe pest uitbreekt en wereldwijd de soorten, inclusief onze eigen soort, bij miljoenen of miljarden worden weggemaaid – op dat ogenblik zal de solidariteit onder de soort even rap terugkeren als zij verdwenen is. Men zegt dat een soort zich tegen zichzelf richt van zodra het milieu onleefbaar wordt door overbevolking of vervuiling, men ziet dat bij bepaalde vissoorten in een te klein geworden aquarium: ze gaan een gif produceren om soortgenoten uit te roeien en het duurt totdat de populatie voldoende gezakt is. Om exact dezelfde reden – namelijk het op peil brengen van de populatie – smeden soortgenoten samen en helpen zij elkaar. In het eerste geval is de populatie te groot en moorden soortgenoten elkaar uit, in het tweede geval dreigt de soort uit te sterven en trekt men aan hetzelfde zeel.

Maar was u niet van mening dat er helemaal niet teveel mensen op aarde leven?

OVT: Maar ik ben nog steeds van mening dat de aarde veel meer mensen kan dragen dan nu het geval is, als men maar minder gaat verbruiken en vervuilen. En dan zou ook de kans op oorlog slinken. Het zijn allemaal zaken die hand in hand gaan.